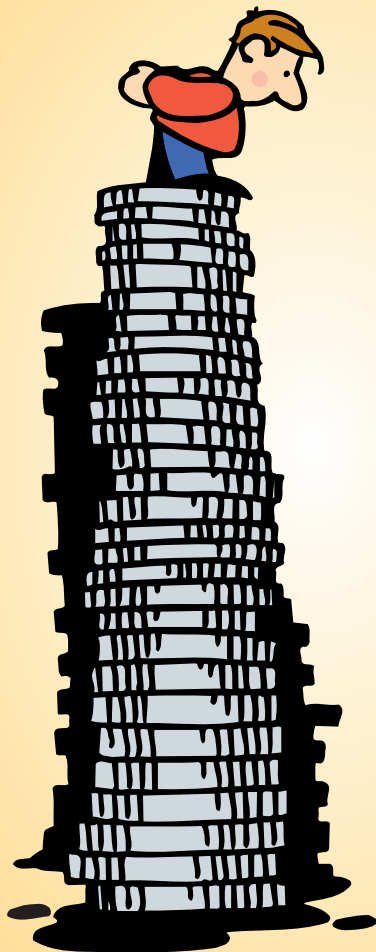

Pensionist eller Efterlønsmodtager 2011

Nogle
vigtige
oplysninger

Pensionisternes Samvirke

12. udgave

&
LO Faglige Seniorer

Udgiver:

Pensionisternes Samvirke

Griffenfeldsgade 58

2200 København N

tlf: 35 37 24 22

fax: 35 35 28 80

E-mail: Samvirket@PensionisternesSamvirke.dk

Hjemmeside: www.PensionisternesSamvirke.dk

og

LO Faglige Seniorer

Islands Brygge 32 D

Postboks 340

2300 Kbh. S

Tlf: 35 24 60 00

E-mail: info@losenior.dk

Hjemmeside: www.losenior.dk

Redaktion:

Gerda Klemensen

Lisbet Graff Larsen

978-87-993561-1-9

Indholdsfortegnelse:

Nyttig håndbog	4
Folkepension	5
Grundbeløb	7
Pensionstillæg	9
Reelt enlige	10
Enlige (ugifte, men samboende i ægteskabslignende forhold) ..	11
Ægtepar (pensionist gift med pensionist)	14
Pensionist gift med ikke- pensionist	15
Efterlevelsespension	18
Personlige tillæg	18
Nedsat TV licens	21
Helbredstillæg	21
Varmehjælp	23
Supplerende pensionsydelse, ”Ældrechecken”	26
Opsat pension	27
Tjenestemandspension	29
Boligyldelse	31
Ejerbolig/ejendomsskatter	35
Beregninger med din PC	36
Efterløn	37
Andre muligheder efter de 60 år	40
Delpension	40
Førtidspension	41
Ældreråd	43
Hvem er LO Faglige Seniorer	47
Hvem er Pensionisternes Samvirke	49
Bredt samarbejde	51
Spørg bare	51

Behov for oplysninger

Denne håndbog er udgivet af Pensionisternes Samvirke og LO Faglige Seniorer på baggrund af et behov for oplysninger om pensionisters og efterlønsmodtageres muligheder og vilkår. Håndbogen er en revision af **Pensionist eller efterlønsmodtager, nogle vigtige oplysninger** fra 1997 og med senere rettelser hvert år fra 2002. Selvom flere og flere ældre bliver fortrolige med internettet – blandt andet takket være Ældremobiliseringens Datastuer – så ved vi, at der er ca. 40% af folk på 65+, som ikke er brugere af computere og nettet. Derfor er der stadig brug for denne håndbog.

Nyttig håndbog

I Danmark er der ca. 1 million indbyggere over 60 år. Hovedparten har trukket sig ud af arbejdsmarkedet. For de fleste af dem er den væsentligste indkomst efterløn eller pension. Forudsætningen for en god og indholdsrig tilværelse fyldt med livskvalitet efter de 60 afhænger af mange ting. For eksempel helbred, socialt netværk, fritidsbeskæftigelse, indflydelse og økonomi. Selvom mange ældre nu også har adgang til oplysninger via nettet, så ved vi, at der stadig er et flertal som ikke benytter sig af denne mulighed. Denne håndbog er overskuelig og nyttig for alle – i særdeleshed den store gruppe af pensionister, som ikke har adgang til nettet. Håndbogen gennemgår i hovedtræk de økonomiske vilkår for efterlønsmodtagere og pensionister. Alle beløb er 2011-tal, som de forelå i december 2010. Tallene vil ændre sig hvert år, men *principperne* er de samme, med mindre lovgivningen ændres. Vi har valgt også at orientere om ældreråd i kommunerne, idet vi som seniororganisationer ser ældrerådene som vigtige og potentielt indflydelsesrige råd i den lokale ældrepolitik. Ældrerådene skal spille en væsentlig rolle i forbindelse med fastlæggelse af service-niveauet - i kommunerne.

Flere af afsnittene kan kræve en nærmere uddybning. Hvis det ønskes, er du altid velkommen til at kontakte en af organisationerne. Vi kan enten svare på spørgsmålet eller henvise til rette instans.

Pensionisternes Samvirke   LO Faglige Seniorer

Folkepension

Ved møder med seniorer hører vi ofte: *"Pensionslovgivningen er indviklet og uforståelig!"* Og: *"Det kan jo ikke betale sig at have indtægt ved siden af pensionen"*.

I det følgende oplyses om de generelle regler. Der gives eksempler, og principperne forklares. Med hensyn til, om det kan svare sig at have indtægt ved siden af pensionen, vil håndbogen vise, *at det næsten altid er en fordel at have en opsparing eller supplerende indtægter*.

Generelt henvises til, at du har krav på at få en uddybende forklaring på pensionskontoret/borgerservicekontoret.

Hvem kan få folkepension?

Tidspunktet for, hvornår man kan få folkepension, er 65 år. Det gælder for personer, som er født efter 1. juli 1939.

I forbindelse med regeringens såkaldte velfærdsforlig i 2006 vedtog man en gradvis forhøjelse af pensionsalderen, i takt med at levealderen er stigende, således at pensionsalderen vil være 67 år for personer, der er født efter den 30. juni 1962.

For at opnå fuld pension skal du have boet i Danmark i mindst 40 år, fra du fyldte 15 år, til du fylder 65.

Din kommune sender dig automatisk et ansøgningskema, et par måneder før du bliver 65.

Hvis du har indtægter ud over et vist beløb har det betydning for din folkepension.

Du har *pligt* til at meddele pensionskontoret alle ændringer i dine økonomiske forhold.

Hvornår udbetales folkepensionen

Pensionen udbetales månedsvis bagud. Vær opmærksom på betydningen af dette ved førstegangsudbetaling. Hvis du for eksempel fylder 65 den 4. november, vil den første udbetaling være den 31. december. Til gengæld vil du være dækket af for eksempel efterløn indtil da.

Såfremt du var tilkendt folkepension inden den 31. januar 1999 udbetales pensionen dog fortsat forud.

Folkepensionen består af:

Grundbeløb og pensionstillæg .

Begge dele er skattepligtige beløb.

Pension fra udlandet

Vær opmærksom på, at hvis du har opholdt dig og arbejdet i et andet EØS land (EU og blandt andet Norge), er du berettiget til pension fra det pågældende land.

Når du modtager ansøgningsskema fra kommunen om folkepension, er der en rubrik, hvor du skal svare ja på spørgsmålet om arbejde i udlandet. Kommunen og Sikringsstyrelsen ordner herefter det fornødne. Eventuel pension fra udlandet har ikke betydning i forhold til beregning af pensionstillæg (se afsnit om pensionstillæg senere).

I redaktionen har vi talrige eksempler på, at en række artikler om emnet i Seniorernes Blad 2006 har medført, at mange er blevet opmærksom på det og efterfølgende har fået adskillige tusinde kroner ud af det. Det er nemlig sådan, at man kan få tilkendt pension fra udlandet med tilbagevirkende kraft fra ansøgningstidspunktet om folkepension. Læs mere om det på Sikringsstyrelsens hjemmeside: www.dss.dk .

Grundbeløb

Fuldt grundbeløb er årligt **66.624 kr.**, månedligt **5.552 kr.**

Grundbeløbet nedsættes, hvis du ud over pensionen har en *arbejdsindtægt* på **283.000 kr.** eller derover.

Grundbeløbet nedsættes med 30 % af indtægten ud over denne grænser.

Du kan derfor have en arbejdsindtægt på omkring **500.000 kr.** før grundbeløbet helt bortfalder.

Eventuelle andre indtægter eller formue har ingen betydning ved beregning af dit grundbeløb.

EKSEMPEL Beregning af grundbeløb

Søren Andersen er gift, 71 år og tilkaldevikar i et forsikrings-selskab.

Hans årsindtægt ved arbejdet er 355.000 kr.

Indtægtsgrænsen er 283.000 kr.

Nedsættelsen beregnes af 72.000 kr.

Grundbeløbet nedsættes med 30 % af 72.000 kr. = 21.600 kr.

Søren Andersens grundbeløb bliver (66.624 – 21.600)kr. =

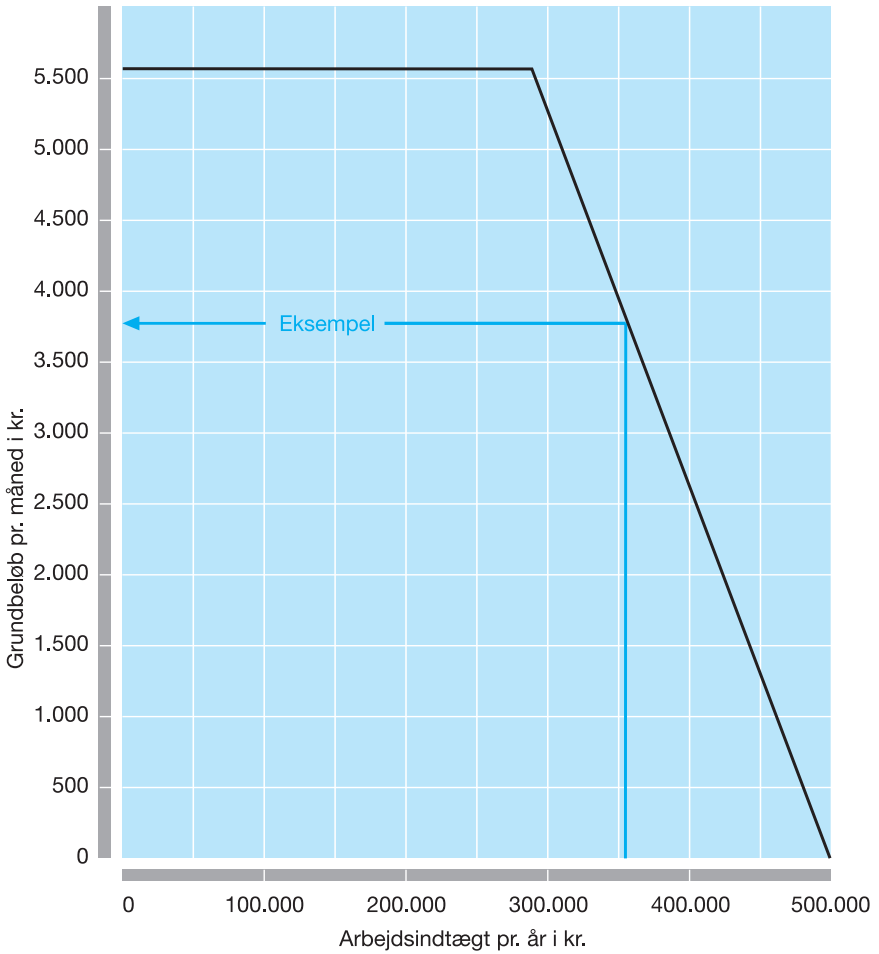
45.024 kr. pr. år

svarende til:

3.752 kr. pr. måned

Hvis du har arbejdsindtægt ved siden af pensionen, kan du på figuren side 8 selv finde, hvor stort dit grundbeløb er.

Figur A: Grundbeløb

Pensionstillæg

Tillægget beregnes ud fra, om man er:

1. *Reelt enlig.*
2. *Enlig, men samboende*
3. *Gift med en folke- eller førtidspensionist*
4. *Gift med en ikke-pensionist.*

Vær dog opmærksom på: Ved tilkendelse af pension **efter** den 1. marts 1999 beregnes samboende som gifte. Samboende betragtes dog som enlige, hvis pensionen er tilkendt **før** den 1. marts 1999, og samlivsforholdet er påbegyndt før denne dato.

Løbende indtægter

I de følgende afsnit beskrives, hvilken betydning indtægt ud over folkepensionen har. Det drejer sig om de såkaldte "løbende indtægter": arbejdsindtægt, renter, arbejdsmarkedspension, ratepension, ATP m.v. Eventuel formue har ingen betydning for beregning af pensionstillæg, kun renterne regnes som indtægt.

Skal du læse det hele?

Det er selvfølgelig en personlig vurdering, om man ønsker at sætte sig ind i beregningen af pensionstillægget for alle 4 kategorier. MEN afsnittene kan sagtens læses uafhængigt af hinanden. Så hvis du er reelt enlig, kan du godt nøjes med at læse afsnittet, som vedrører dette.

Bemærk nyheden fra 2009: Indtægter fra *personligt arbejde* kan fradrages med op til 30.000 kr ved opgørelsen af indtægtsgrundlaget for beregning af pensionstillæg. Bortfaldsbeløbet angiver indkomsten efter denne eventuelt er reduceret med dette fradrag på op til 30.000 kr.

Pensionstillæg for reelt enlige

Pensionstillægget udgør årligt **69.192 kr.** Månedligt **5.766 kr.** For at opnå fuldt pensionstillæg må indtægten ud over pensionen ikke overstige **62.500 kr. pr. år.**

Pensionstillægget nedsættes med 30,9 % af indtægten udover 62.500 kr. , og bortfalder helt ved ca. 280.000 kr.

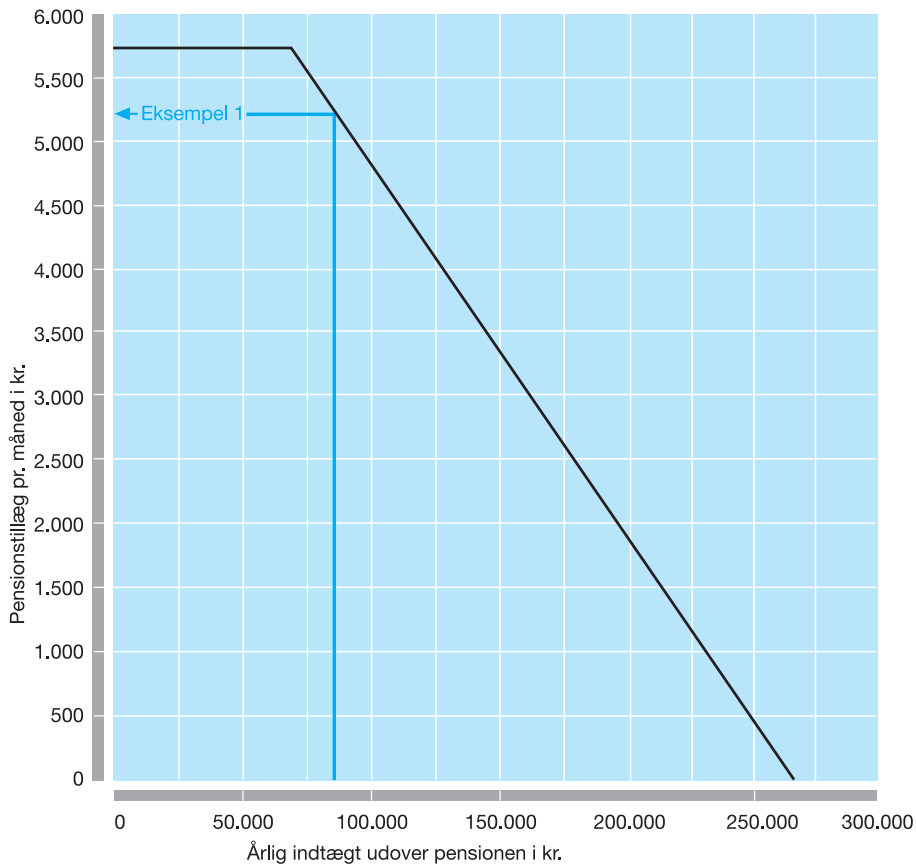
EKSEMPEL 1. Pensionstillæg for reelt enlige

Eva Petersen har indtægter udover folkepensionen på	105.000 kr.
Heraf er de 20.000 fra et seniorvikarjob.	
Beløb til beregning (105.000-20.000)	85.000 kr.
Indtægtsgrænsen er	<u>62.500 kr.</u>
Nedsættelsen beregnes af	22.500 kr.
Pensionstillægget nedsættes med : 30,9 % af 22.500 = 6.750 kr.	
Eva Petersens pensionstillæg :	
(69.192 – 6.750) kr. =	62.442 kr. pr. år
svarende til :	

5.204 kr. pr. måned.

Hvis du har indtægter ud over pensionen, kan du på figuren side 11 se, hvad du vil få udbetalt i pensionstillæg.

Figur B: Reelt enlige

Pensionstillæg for enlige, men samboende

Lever du i et ægteskabslignende forhold, er det fulde pensionstillæg årligt **33.444 kr.**, månedligt **2.787 kr.**

(Husk: hvis du har fået tilkendt pensionen eller flytter sammen med én efter den 1. marts 1999, og lever i et ægteskabslignende forhold, skal dit pensionstillæg beregnes, som om du er gift. Det vil sige, at samleverens indtægter indgår i beregningen, se side 14 eller 15).

Pensionstillægget beregnes uafhængigt af din samlevers indtægter (med mindre du har fået tilkendt folkepensionen efter 1. marts 1999).

For at opnå fuldt pensionstillæg, må din egen indtægt ud over folkepensionen ikke overstige

62.500 kr.

Pensionstillægget nedsættes med 30,9 % af indtægten ud over 62.500 kr. og bortfalder helt ved ca. 160.000 kr.

EKSEMPEL 2. Pensionstillæg for enlige, men samboende

Marianne på 79 år og Søren på 80 år har boet sammen siden 1997.

Marianne har indtægter udover folkepensionen på 85.000 kr.

Indtægtsgrænsen er 62.500 kr.

Nedsættelsen beregnes af 22.500 kr.

Pensionstillægget nedsættes med 30,9 % af 22.500 kr. = 6.953 kr.

Mariannes pensionstillæg :

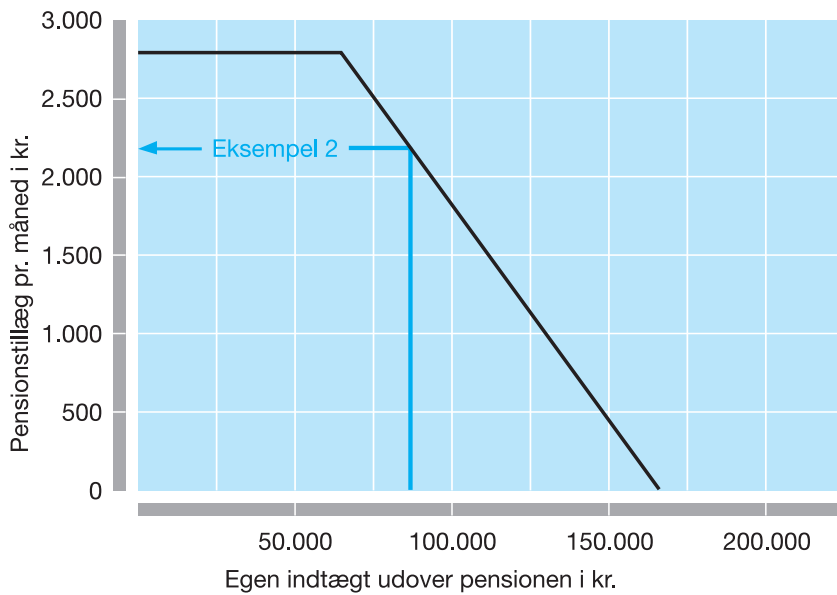
(33.444 – 6.953) kr. = 26.491 kr. pr. år

svarende til :

2.208 kr. pr. måned.

Hvis du har indtægter udover folkepensionen, kan du på nedenstående figur se, hvad du vil få udbetalt i pensionstillæg.

Figur C: Pensionstillæg for enlige, men samboende

Pensionstillæg for pensionistægtepar

Fuldt pensionstillæg udgør for hver ægtefælle årligt **33.444 kr.**, månedligt **2.787 kr.**

For at opnå fuldt pensionstillæg må ægteparrets samlede indtægt ud over folkepensionen ikke overstige **125.300 kr.**

Pensionstillægget nedsættes med 32 % (16 % til hver) af indtægten ud over 125.300 kr.

Tillæggene bortfalder helt ved indtægter på tilsammen ca 330.000 kr.

EKSEMPEL 3. Pensionstillæg for pensionistægtepar

Jens og Katrine er gift og begge folkepensionister. Jens har en privat pension på 115.000 kr. årligt. Katrine har en ATP-indtægt på 18.500 kr. årligt.

Samlet årlig indtægt ud over folkepensionen :

(115.000 + 18.500) kr. 133.500 kr.

Indtægtsgrænsen er 125.300 kr.

Nedsættelsen beregnes af 8.200 kr.

Pensionstillæggene nedsættes med 32% af 8.200 kr. = 2.624 kr.

Halvdelen trækkes af hver ægtefælles pensionstillæg = 1.312 kr.

Hver får et pensionstillæg på

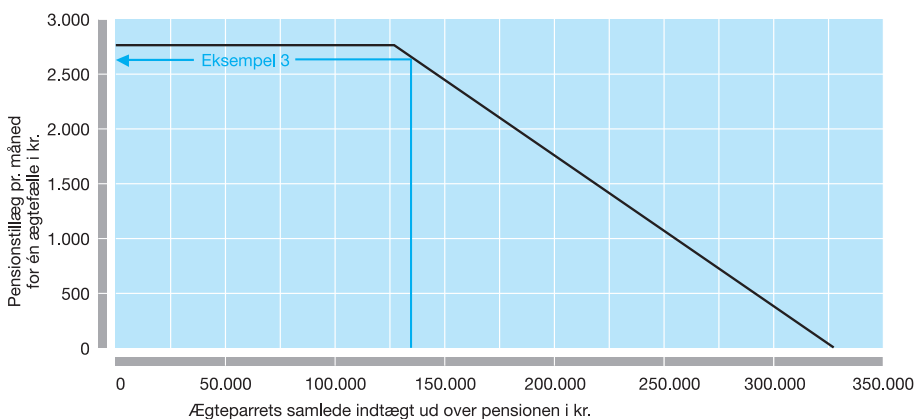
(33.444 – 1.312) kr. = 32.132 kr. pr. år

svarende til :

2.678 kr. pr. måned.

Hvis I har indtægter ud over folkepensionen, kan I på figuren side 15 se, hvad I vil få udbetalt i pensionstillæg.

Figur D: Pensionistægtepar

Pensionstillæg, når ægtefællen ikke er pensionist

(Husk: hvis du har fået tilkendt pensionen eller flytter sammen med én efter den 1. marts 1999, og lever i et ægteskabslignende forhold, skal dit pensionstillæg beregnes, som om du er gift. Det vil sige, at samleverens indtægter indgår i beregningen, se side 14 eller 15.)

Fuldt pensionstillæg udgør årligt **33.444 kr.**, månedligt **2.787 kr.**

Hvis ægtefællen ikke modtager social pension, men har indtægter fra følgende: arbejdsindtægt, delpension, kontanthjælp, sygedagpenge, arbejdsløshedsdagpenge eller efterløn gælder særlige regler.

Der ses bort fra halvdelen af ægtefællens indtægter op til 195.400 kr. Indtægter herudover indgår fuldt ud i beregningen.

Pensionistens egne indtægter ud over folkepensionen indgår ligeledes fuldt ud i beregningen.

Pensionstillægget nedsættes med 32 % af **beregnet indtægt over 125.300 kr.** og bortfalder helt ved beregnet indtægt på tilsammen ca. 230.000 kr.

EKSEMPEL 4.

Jørgen er folkepensionist. Hustruen Tove er 59 år og stadig på arbejdsmarkedet. Tove har en årsløn på 230.000 kr.

Der ses bort fra halvdelen af 195.400 kr. = 97.700 kr.

Beløb der herefter indgår i beregningen	97.700 kr.
230.000 – 195.400 kr.	34.600 kr.
Jørgens ATP	<u>11.300 kr.</u>
I alt	143.600 kr.
Nedsættelse af pensionstillægget er herefter 32% af (143.600 – 125.300) =	5.856 kr.
Tillægget til Jørgen bliver derfor	
(33.444 – 5.856 kr. =	27.588 kr.
Svarende til 2.299 kr. pr. måned.	

Ved siden af Jørgen og Tove bor Thomas og Anni.

EKSEMPEL 5.

Thomas er folkepensionist og modtager 11.500 kr. årl. i ATP og 120.000 kr. årligt i arbejdsgiverbetalt pension.

Hustruen Anni er 59 år og deltidsarbejdende og tjener årligt 115.000 kr.

Der ses bort fra halvdelen af Annis indtægt på 115.000 kr. = 57.500 kr.

Beløb der derefter indgår i beregningen	57.500 kr.
Thomas ATP	11.500 kr.
Thomas arbejdsgiverbetalte pension	<u>120.000 kr.</u>
I alt	189.000 kr.
Nedsættelse af pensionstillægget er herefter 32% af (189.000 – 125.300) = 20.384 kr.	
Pensionstillægget til Thomas bliver derfor	
(33.444 – 20.384) =	13.060 kr.
Svarende til 1088 kr. pr. måned.	

De to ægtepar er venner og kommer en dag til at sammenligne deres pensionsmeddelelser. De undrer sig over den store forskel, eftersom de samlede indtægter udover den sociale pension er næsten lige store.

Thomas og Anni :

Annis løn	115.000 kr.
Thomas ATP	11.500 kr.
Thomas arbejdsgiverbetalte pension	120.000 kr.
I alt	246.500 kr.

Jørgen og Tove :

Toves løn	230.000 kr.
Jørgens ATP	11.300 kr.
I alt	241.300 kr.

Her er altså to familier, som i kroner og øre har næsten den samme indtægt ud over pensionen. Alligevel er der en væsentlig forskel på, hvad der udbetales i pensionstillæg.

Eksemplerne viser tydeligt gennemslagskraften i de særlige regler om fradrag af halvdelen af ægtefællens indtægt, når den stammer fra arbejdsindtægt m.v. (se ovenfor).

Hvis pensionisten ikke selv har anden indtægt end den sociale pension, kan ægtefællen faktisk tjene omkring 200.000 kr. årligt uden at pensionstillægget røres, og tillægget bortfalder først helt ved en ægtefælles arbejdsindtægt på omkring 320.000 kr.

"Almindelige folkepensionister"

Vi får ofte spørgsmålet: *Hvad får en almindelig folkepensionist egentlig – altså en der kun har den sociale folkepension og måske lidt ATP.* Et meget relevant spørgsmål eftersom der stadig er ca 250.000 pensionister i Danmark, der må leve med disse økonomiske vilkår.

Her kan du se beløbene. Der skal vel at mærke betales skat af beløbene. Der er ikke medtaget ATP, eftersom det er meget forskelligt, hvad man modtager der.

Reelt enlig

Grundbeløb	5.552 kr
Pensionstillæg	5.766 kr
I alt	<u>11.318 kr</u>

Andre

Grundbeløb	5.552 kr
Pensionstillæg	2.787 kr
I alt	<u>8.339 kr</u>

Det vil sige, at et ægtepar tilsammen har 16.678 kr. Dertil kommer eventuelt den en gang årligt udbetalte "ældrecheck på 10.900 kr.

Efterlevelsespension

Udbetalingen af pension stoppes med virkning fra dagen efter pensionistens død.

Hvis der er en efterlevende ægtefælle eller samlever, som også modtager social pension, får vedkommende udbetalt efterlevelsespension i 3 måneder efter dødsfaldet. Efterlevelsespensionen udgør parrets samlede pensioner.

Personlige tillæg

Personlige tillæg søges hos kommunen.

Tillægget ydes til økonomisk vanskelig stillede pensionister.

Det siger loven:

I forbindelse med personlige tillæg benytter man begrebet **personlig tillægsprocent**:

Hvis en enlig ikke har mere end 18.000 kr. pr. år i indtægt ud over folkepensionen, er den personlige tillægsprocent 100.

Hvis et ægtepar ikke har mere end 35.600 kr. pr. år. udover folkepensionerne, er den personlige tillægsprocent 100.(Husk: Hvis du har fået tilkendt pensionen efter den 1. marts 1999 og lever i

et ægteskabslignende forhold, skal din personlige tillægsprocent beregnes, som om du var gift.)

Ved indtægter udover ovenstående grænser nedsættes tillægsprocenten med 1 for hver 445 kr. for enlige og med 1 for hver 897 kr. for gifte. Der sker altså en gradvis nedtrapning af det personlige tillæg, indtil det helt bortfalder ved indtægter udover folkepensionen for enlige på 62.500 kr. og

125.300 kr. for ægtepar.

På pensionsmeddelelsen kan du se hvad din personlige tillægsprocent er. Hvis den for eksempel er 65, vil du kun få hjælp med 65% af kommunens bevilling.

Din personlige tillægsprocent har også betydning ved beregningen af "helbredstillæg" (se side 21), "varmehjælp" (se side 23) og "supplerende pensionsydelse" (se side 26).

Det bestemmer kommunen:

Den enkelte kommune bestemmer selv hvad den yder hjælp til, for eksempel: flytning, egenbetaling af briller, diætkost, højskoleophold m.m..

Se dog også næste afsnit om "Helbredstillæg".

Kommunen afgør også selv *hvor meget man må have i formue.*

På baggrund af store forskelle i formuegrænsen i landets kommuner udsendte Socialministeriet og Kommunernes Landsforening i 2000 en henstilling til kommunerne om, at kommunerne anvender en vejledende formuegrænse på minimum 50.000 kr.

Endvidere opererer de fleste kommuner også med et såkaldt *rådighedsbeløb*. Det er det beløb man har til rådighed til eksempelvis mad, tøj og fornøjelser, når de faste udgifter er betalt. En rundspørge til 105 kommuner, som Pensionisternes Samvirke og Ældremobiliseringen foretog i sommeren 2001, viste også store forskelle fra kommune til kommune.

Der skal altid være tale om en konkret individuel vurdering, og der er stadig store forskelle på kommunernes forvaltning og bedømmelse af behov for personligt tillæg. Så spørg din egen kommune.

EKSEMPEL 6. Personlig tillægsprocent

Ida er pensionist. Hun bor alene og har ATP med 19.000 kr. årligt og en lille job, som årligt giver 18.000 kr og en formue i banken på 75.000 kr.

Indtægt udover pensionen 37.000 kr.

Indtægtsgrænsen er 18.000 kr.

Nedsættelsen beregnes af 19.000 kr.

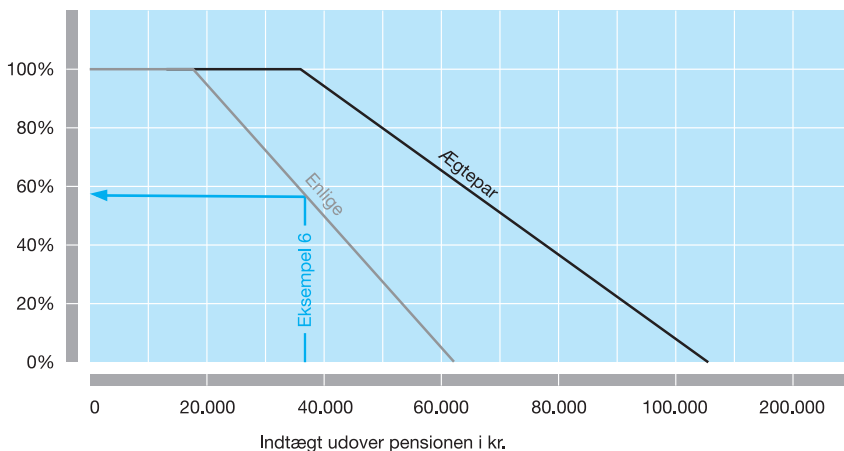
Tillægsprocenten nedsættes med $(19.000 : 445) = 42$

Idas tillægsprocent: $(100 - 42)\% = 58\%$

MEN Ida har en formue på 75.000 kr. Det vil afskære hende fra personlige tillæg, bortset fra varmemhjælp, som er uafhængig af formue. Se senere side 23.

På omstående figur kan du beregne din personlige tillægsprocent. Husk, at selv om du har en tillægsprocent på over 0, kan en formue og dit rådighedsbeløb være til hinder for, at du kan få personligt tillæg.

Figur E: Personlig tillægsprocent

Personlige tillæg er ikke skattepligtige.

Nedsat TV-licens

Hvis du har en personlig tillægsprocent på 100, har du ret til at få nedsat din TV-licens til det halve.

Nedsættelsen sker fra den dag, hvor DR Licens har modtaget din ansøgning, hvorpå din kommune har bekræftet, at du har en personlig tillægsprocent på 100.

Du kan få ansøgningskemaet hos din kommune

Helbredstillæg

Helbredstillæg søges hos kommunen.

Tillægget ydes til pensionister, der har en **personlig tillægsprocent** (jfr. side 18) og en **likvid formue på under 75.500 kr.** Denne grænse gælder også for ægtefællers/samleveres samlede formue. I opgørelsen af den *likvide* formue indgår *ikke* friværdi af egen bolig.

Det siger loven

Helbredstillægget dækker en del af de udgifter du har til medicin, tandlæge, fysioterapi, fodterapi, kiropraktor og psykologhjælp.

Der kan kun ydes helbredstillæg til de typer medicin og de behandlinger, som *sygesikringen* også yder tilskud til.

Sygesikringen yder bl.a. tilskud til det meste lægeordnede medicin, til almindelig

tandbehandling og til visse behandlinger hos kiropraktorer.

Til lægeordneret medicin ydes kun tilskud i forhold til prisen for det tilsvarende billigste lægemiddel.

Helbredstillægget dækker dog også udgifter til tandproteser, briller og fodbehandlinger. Se særskilte afsnit herom nedenfor.

Hvor meget kan du få i tilskud :

Hvis du har en *personlig tillægsprocent* på 100 og din likvide formue er under 75.500 kr., har du ret til et helbredstillæg på **85 % af**

dine egne udgifter til ovenstående. Det betyder, at hvis du f.eks. har en udgift til medicin på 300 kr. (efter fradrag af sygesikringens tilskud), vil helbredstillægget dække 255 kr. heraf. Din egen reelle udgift er herefter 45 kr.

Helbredstillægget nedsættes i takt med den personlige tillægsprocent. Hvis din personlige tillægsprocent f.eks. er nedsat til 60 på grund af indtægter ud over folkepensionen, vil du få 60 % af det du ville have fået ved en tillægsprocent på 100. D.v.s. at du i dette tilfælde vil få 51 % af dine egne udgifter (60 % af 85 %).

Hvis du får andre tilskud (f.eks. fra en privat sygeforsikring), skal disse tilskud fratrækkes inden kommunen beregner helbredstillægget.

Tandproteser, briller og fodbehandlinger

Sygesikringen yder ikke tilskud til disse formål, men der kan alligevel ydes helbredstillæg til disse på visse betingelser.

Du skal ansøge hos kommunen inden behandlingen/varen bestilles, og kommunen skal vurdere, om udgiften er nødvendig.

Helbredstillæg til *tandproteser* ydes til udgiften til billigste (men tilstrækkelige) aftagelige protese. Hvis du ønsker en fast protese, kan du dog også få tilskud, som så blot beregnes i forhold til udgiften til en aftagelig protese.

Helbredstillæg til *briller* kan ydes til udgiften til en standardbrille (stel og glas), men ikke til glas med ”glidende overgang” og ikke til almindelige læsebriller, medmindre der er en forskel mellem glassene på 1 dioptri *eller* derover, *eller* du har en bygningsfejl på 1 dioptri eller mere på mindst ét øje.

Hvis du ønsker kontaktlinser, bliver tilskuddet beregnet i forhold til udgiften til en standardbrille, og hvis du ønsker brilleglas med ”glidende overgang”, bliver tilskuddet beregnet i forhold til en standardbrille med indbygget læsefelt.

Kommunen *kan* indgå prisaftaler med leverandører, f.eks. tandteknikere, optikere og fodbehandlere. Men du kan alligevel selv vælge hvilken leverandør du vil bruge. Dit tilskud vil så blot blive beregnet på grundlag af den udgift kommunen eventuelt har indgået en pris aftale om.

Du skal ansøge om helbredstillæg hos kommunen, men helbredstillæg er en **ret** du har, hvis ovennævnte generelle betingelser er opfyldt, og kommunen skal **ikke** beregne dit *rådighedsbeløb* som ved ansøgning om andre personlige tillæg (jfr. tidligere afsnit herom).

Helbredstillæg er *skattefrit*.

Varmehjælp

Varmehjælp skal søges hos kommunen.

Varmehjælp ydes uanset opvarmningsform, og uanset om man bor i leje-, andels- eller ejerbolig.

Hjælpen beregnes ud fra et *gennemsnit af de sidste 3 års dokumenterede varmeudgifter* (husk derfor altid at gemme kvitteringer eller varmeregnskaber). Omfatter også udgiften til opvarmning af vand. For pensionister med kollektiv varmforsyning (f.eks. fra fjernvarmeværk) beregnes varmhjælpen dog kun på grundlag af 90 % af varmeregningen, idet fradraget på 10 % dækker udgifter til drift og vedligeholdelse, som der ikke kan ydes varmhjælp til. Hvis du får boligydelse, vil du blive kompenseret for dette fradrag ved et tillæg til din boligudgift ved beregningen af boligydelsen. Hvis din kompensation i boligydelsen bliver større end det beløb du ”mister” i varmhjælp, fradrages det overskydende beløb i din varmhjælp. Varmehjælpen ydes som *personligt tillæg*, men **her spiller formuen ingen rolle**.

Hvordan beregnes varmhjælpen :

Før der kan blive tale om beregning af varmhjælp skal man som **enlig selv betale de første 4.400 kr. pr. år** og som

ægtespar selv betale de første 6.600 kr. pr. år.

(**Husk:** hvis du har fået tilkendt pension efter den 1. marts 1999 og lever i et ægteskabslignende forhold, skal din varmhjælp beregnes som om du er gift).

Varmehjælpen nedtrappes i 3 intervaller :

- I : Der ydes varmhjælp med 75% af dine udgifter mellem egenbetalingen (4.401/6601 kr.) og op til 12.700 kr. pr. år.
- II : Der ydes varmhjælp med 50% af dine udgifter mellem 12.701 kr. og op til 16.700 kr. pr. år
- III : Der ydes varmhjælp med 25 % af dine udgifter mellem 16.701 kr. og op til 20.700 kr. pr. år.

Der ydes ingen varmhjælp til den del af udgifterne der overstiger 20.700 kr. pr. år.

Varmehjælpen kan højst udgøre 9.224 kr. årligt til en enlig (afrundet til 9.228 for at være deleligt med 12) og højst 7.572 kr. til gifte og samlevende pensionister.

Den beregnede varmhjælp afrundes til nærmeste kronebeløb, der kan deles med 12, og udbetales månedsvis sammen med pensionen.

Varmehjælpen kommer kun til fuld udbetaling, hvis din personlige

EKSEMPEL

Ægteparret Hansen har en årlig varmeudgift på 17.000 kr. = gennemsnit for de seneste 3 år.

De har en personlig tillægsprocent på 82.

De skal selv betale de første 6.600 kr. af varmeudgiften.

Varmehjælp :

I	75 % af 12.700 – 6.601 kr.	=	4.575 kr.
II	50 % af 16.700 – 12.701 kr.	=	2.000 kr.
III	25 % af 17.000 – 16.701 kr.	=	<u>75 kr.</u>
	Fuld varmhjælp		6.650 kr.

afrundet til deleligt med 12 = 6.648 kr.

Varmehjælpen skal reduceres i forhold til ægteparrets personlige tillægsprocent på 82.

De får således udbetalt 82 %

af 6648 kr. = 5448 kr. (afrundet).

D.v.s. 454 kr. mdl.

tillægsprocent er på 100. Ellers nedsættes varmhjælpen i takt med den personlige tillægsprocent (jfr. side 18).

Varmehjælpen er *ikke* skattepligtig, og udbetales sammen med din pension.

Det kan du få

Benyt nedenstående tabel for at se, hvad du er berettiget til i varmhjælp :

Højeste varmhjælp er altså 9.225 kr. for enlige (769 kr. mdl.) og 7.572 kr. for gifte (631 kr. mdl.).

Husk, at den beregnede varmhjælp skal nedtrappes i forhold til den personlige tillægsprocent.

	Enlig	Ægtepar
Varmeudgift	Varmetillæg	Varmetillæg
4.500	75,00	0,00
5.000	450,00	0,00
5.500	825,00	0,00
6.000	1.200,00	0,00
6.500	1.575,00	-75,00
7.000	1.950,00	300,00
7.500	2.325,00	675,00
8.000	2.700,00	1.050,00
8.500	3.075,00	1.425,00
9.000	3.450,00	1.800,00
9.500	3.825,00	2.175,00
10.000	4.200,00	2.550,00
10.500	4.575,00	2.925,00
11.000	4.950,00	3.300,00
11.800	5.550,00	3.900,00
12.000	5.700,00	4.050,00
12.500	6.075,00	4.425,00
12.700	6.225,00	4.575,00
13.000	6.375,00	4.725,00
13.500	6.625,00	4.975,00
14.000	6.875,00	5.225,00
14.500	7.125,00	5.475,00
15.000	7.375,00	5.725,00
15.500	7.625,00	5.975,00
16.000	7.875,00	6.225,00
16.700	8.225,00	6.575,00
16.500	8.175,00	6.525,00
17.000	8.300,00	6.650,00
17.500	8.425,00	6.775,00
18.000	8.550,00	6.900,00
18.500	8.675,00	7.025,00
19.000	8.800,00	7.150,00
19.500	8.925,00	7.275,00
20.000	9.050,00	7.400,00
20.700	9.225,00	7.575,00

Supplerende pensionsydelse, "Ældrechecken"

Den supplerende pensionsydelse ("Ældrechecken") er et *engangsbeløb*, som - uden ansøgning - skal udbetales hvert år i januar måned til økonomisk svagt stillede folkepensionister.

Ydelsen udbetales sammen med den pension, der udbetales den sidste bankdag i januar, og vil fremgå af pensionsmeddelelsen for januar eller februar.

Ydelsens *fulde* beløb er i 2011: **10.900 kr.**

Til par, som begge opfylder nedenstående betingelser, udbetales ydelsen til begge.

Betingelser:

Man skal opfylde betingelserne for folkepension *inden* 1. januar i udbetalingsåret, d.v.s. bl.a. være fyldt 65 år *inden* 1. januar.

Det er endvidere en betingelse, at pensionisten - og en eventuel ægtefælle eller samlever - har en samlet *likvid formue*, der ikke er over **75.500 kr.** I opgørelsen af *likvid formue* indgår *ikke* friværdi i egen bolig, men vær opmærksom på, at en boligkassekredit betragtes som likvid formue. Formuen opgøres pr. 1. januar.

Hvor meget kan du få i ydelse :

Størrelsen af ydelsen afhænger af din *personlige tillægsprocent* (se side 18).

Er din personlige tillægsprocent = 100, og din likvide formue under 75.500 kr., har du ret til den fulde ydelse på 10.900 kr.

Er din personlige tillægsprocent f.eks. = 25, har du ret til en ydelse på $(10.900 \times 25\%)$ 2.725 kr.

Hvis den supplerende pensionsydelse bliver *mindre end 200 kr.* **udbetales den ikke.**

Det vil sige, at for enlige vil ydelsen være bortfaldet ved indtægter (ud over folkepensionen) på ca. 62.000 kr. og for *ægtepar* ved ca. 125.000 kr.

I øvrigt :

Den supplerende pensionsydelse er *skattepligtig*, men indgår – i modsætning til hvad folkepensionens Grundbeløb og Pensionstillæg gør – *ikke* i indtægtsgrundlaget for beregning af Boligyldelse.

Opsat pension

Du har mulighed for at få en højere pension, hvis du venter med at søge folkepension.

Også hvis du er begyndt at modtage folkepension, kan du opsætte pensionen og senere genindtræde med en højere pension.

I opsætningsperioden optjenes en ”venteprocent”, der forhøjes jo længere tid pensionen opsættes, og jo ældre du er ved overgangen til pension.

Betingelser

Kommunen skal anmodes om opsætning af pensionen. Det er en forudsætning, at der er ansøgt om folkepension.

Der er et *beskæftigelseskrav* for optjening af ”venteprocent” og ret til forhøjet pension. Du skal i opsætningsperioden have indtægt ved personligt arbejde i *mindst 1000 timer i hvert kalenderår*.

Man kan højst optjene ”venteprocent” i 10 år.

Er beskæftigelseskravet ikke opfyldt for et kalenderår, kan der ikke optjenes tillæg for denne periode. I stedet udbetales et engangsbeløb, der svarer til den folkepension, der ville være udbetalt, hvis pensionen ikke var opsat.

Venteprocenten

Når man vælger at overgå til folkepension udregnes ”venteprocenten”, og folkepensionen forhøjes med denne procentdel i resten af pensionistens levetid.

”Venteprocenten” opgøres som forholdet mellem det antal måneder pensionen har været opsat, og den gennemsnitlige middellevetid for mænd og kvinder i den pågældende tilbagetrækningsalder. Middellevetiderne offentliggøres hvert år af Socialministeriet.

EKSEMPEL

En enlig mand fortsætter med at arbejde og opsætter sin Folkepension til han bliver 70 år, d.v.s. i 5 år = 60 måneder.

På det tidspunkt er middelalderen for 70-årige = 14 år og 4 måned, d.v.s. 172 måneder.

Hans venteprocent er dermed $60/172 = 35\%$ i resten af hans levetid.

Da han går på Folkepension er han berettiget til grundbeløb = 5.552 kr. mdl. + pensionstillæg = 4.115 kr. mdl. (pensionstillægget nedsat på grund af ATP og private pensionsindtægter) = ialt 9.667 kr. mdl.

Hans ”ventetillæg” bliver derfor 36% af 9.667 kr. mdl. = 3.383 kr. pr. måned i resten af hans levetid.

”Ventetillægget” er skattepligtigt, ligesom de øvrige pensionsydelser.

Ovenstående er kun de enkle regler, og pensionsbeløbene nævnt i eksemplet er de aktuelle beløb, som vil ændre sig med årene.

Ligeledes ændrer ”middelalderen” sig med årene.

Spørg din kommune om de fuldstændige muligheder.

Tjenestemandspension

Tjenestemandspensionen er opdelt i 3 elementer: Egenpension, ægtefællepension og børnepension.

Egenpension

Egenpension beregnes efter skalatrin på fratrædelsestidspunktet og optjent pensionsalder. Pensionsalderen regnes fra tidspunktet for ansættelse med ret til tjenestemandspension, dog tidligst fra det 25. år. Pensionsalderen kan højst blive 37 år.

Pensionen beregnes med forskellige procenter af den pensionsgivende løn alt efter antal pensionsår. Maksimalt kan det løbe op i 57 %.

Førtidspensionering kan finde sted fra det fyldte 60 år, dog tidligst efter mindst 10 års fuldtidsbeskæftigelse. Der sker i så fald et førtidspensionsfradrag i pensionen. Dette fradrag er livsvarigt. Fradraget er som anført i **tabel 1**.

Ved afgang før folkepensionsalderen gives det såkaldte 67/65-års tillæg, der beregnes ud fra den opnåede pensionsalder og falder væk, når retten til folkepension indtræder. Er man født efter 1. juli 1944 og går på pension som 60/61 årig, nedsættes pensionen med 50 % af tillægget.

Egenpensionen indeholder mulighed for svagelighedspension, kvalificeret svagelighedspension samt pension ved tilskadekomst i tjenesten.

Ægtefællepension

Ægtefællepension kan kun udbetales, hvis der er indgået ægteskab eller registreret partnerskab. Ægteskabet/partnerskabet skal være indgået før afdøde fyldte 65 år, før afdøde var fratrådt med ret til egenpension og mindst 3 måneder før dødsfaldet. Ægtefællepension udgør 71 % af egenpension.

Der kan ske fradrag i ægtefællepensionen ved stor aldersforskel.

Børnepensionstillæg

Børnepensionstillæg udbetales til en pensioneret tjenestemand's børn under 21 år. Hvis tjenestemanden er afgået ved døden, har børn under 21 år ret til børnepension. Såfremt børnene er forældre-løse, udbetales dobbelt børnepension.

I tvivlstilfælde kan du få vejledning hos din organisation.

Tabel 1.

Fylder 60 år senest 30.06.04					Fylder 60 år 01.07.04 eller senere
Over 200 timer				Under 200 timer	
Alder	Under 30 år	Mellem 30-35-år	Over 35 år		
60 år	21%	14%	7%	3 ½%	10%
61 år	18%	12%	6%	3%	7%
62 år	15%	10%	5%	2 ½%	4%
63 år	12%	8%	4%	2%	3%
64 år	9%	6%	3%	1 ½%	2%
65 år	6%	4%	2%	1%	
66 år	3%	2%	1%	½%	

Boligyldelse til pensionister

I det følgende gennemgås mulighederne for boligydelse til pensionister.

Boligyldelse skal søges i kommunen, og kan gives til såvel leje-, andels- og ejerboliger.

Bemærk: Efterlønsmodtagere har ikke mulighed for at søge *boligyldelse*. De er henvist til at søge *boligsikring*.

Grundlaget for beregningen

Boligyldelsen er afhængig af husstandens *indkomst-* og *formueforhold*, boligens *størrelse* og *boligudgiftens størrelse*.

Husstandens indkomst og formue

Alle indtægter i familien indgår, herunder skattepligtige beløb fra folkepensionen, med undtagelse af evt. indtægt fra den supplerende pensionsydelse ("ældrechecken").

Også eventuelle hjemmeboende børns indtægter over 19.700 kr. indgår.

Er formuen *under* 736.200 kr. regnes den ikke med ved beregningen, bortset fra at afkastet (renter) medregnes som indtægt ved beregning husstandsindkomsten.

Ved en formue på mellem 736.200 kr. og 1.472.500 kr. medregnes 10 % i indkomstgrundlaget, og af formue herudover medregnes 20 % i indkomstgrundlaget.

Formue ved friværdi i egen bolig medregnes.

Boligens størrelse

Boligyldelse kan kun gives til et vist antal kvadratmeter.

For en enlig kan der højst ydes boligydelse til 65 kvadratmeter, og til et ægtepar kan der højst ydes til 85 kvadratmeter.

For et ægtepar, der f.eks. bor i en bolig på 100 kvadratmeter, medregnes kun 85/100 af boligudgiften ved beregningen af boligydelse.

Er man stærkt bevægelseshæmmet (eksempelvis kørestolsbruger) kan der ydes boligydelse til 10 kvadratmeter mere end de nævnte grænser.

Boligudgiftens størrelse

I *leje- og andelsboliger* tages udgangspunkt i den husleje, du betaler for boligen. Du får ikke støtte til det, du betaler ved siden af lejen, f.eks. varme- eller antennebidrag.

Ved beregningen forhøjes boligudgiften dog med særlige beløb pr. kvadratmeter i følgende tilfælde :

- du betaler for vandforbrug udover lejen
- du har pligt til at vedligeholde boligen helt eller delvist
- din bolig opvarmes udelukkende ved el eller gas
- din bolig opvarmes fra et kollektivt varmforsyningsanlæg (eksempelvis fjernvarme eller naturgas).

Bor du i *ejerbolig* (parcelhus eller ejerlejlighed) opgøres boligudgiften ud fra de udgifter, der er ved boligen. Der medregnes normalt 80 % af renter og afdrag på lån i boligen. Dertil kommer ejendomsskatter, ejendomsværdiskat, vej- og kloakbidrag og standardudgift til vedligeholdelse.

Eventuelle lejeindtægter fratrækkes i boligudgiften.

Der kan beregnes boligydelse til en boligudgift på højst 78.400 kr. årligt. (Dette beløb forhøjes dog hvis der er børn i husstanden.)

Har du fået anvist din bolig af kommunen og boligen er en almen bolig eller en ældrebolig efter den tidligere ældreboliglov, er der dog ikke noget maksimum for den boligudgift, der indgår i beregningen.

Grænsebeløb

Du skal altid selv betale 11 % af din husstandsindkomst og altid mindst 14.800 kr. årligt inden der kan beregnes boligydelse.

Har du f.eks. en husstandsindkomst på 150.000 kr. skal du altså selv betale 11 % af 150.000 kr., d.v.s. 16.500 kr. inden beregning af boligydelse.

En enkelt husstand kan højst modtage 41.400 kr. på et år i boligydelse.

(Dette gælder dog ikke for de samme pensionister som nævnt sidst i foregående afsnit).

Boligyldelse på under 3.036 kr. pr. år udbetales ikke.

Sådan beregnes din boligydelse i 2011

Din boligydelse i 2011 udgør forskellen mellem :

A) 75 % af din beregnede boligudgift (jfr. ovenfor) med et tillæg på 5.900 kr. årligt

og

B) 22,5 % af din husstandsindkomst over 139.800 kr.

Hvis der er mere end 1 barn i husstanden forhøjes denne grænse.

EKSEMPEL

Erik Jensen er alene og bor i en lejlighed på 70 kvadratmeter.	
Leje (inklusive evt. tillæg – jfr. ovenfor)	47.500 kr.
Heraf medregnes 65/70, d.v.s. beregnet leje	<u>44.107 kr.</u>
Husstandsindkomst	
Pensioner (folkepension og private pensioner)	142.712 kr.
Renteindtægt	2.000 kr.
ATP	<u>19.000 kr.</u>
Beregnet husstandsindkomst	<u>163.712 kr.</u>
Boligudgiftsandel	
75 % af (44.107 kr. + 5.900 kr.)	50.007 kr.
Indtægtsandel	
22,5 % af (163.712 – 139.800) kr.	<u>5.380 kr.</u>
Boligyldelse - afrundet	<u>32.125 kr.</u>
Grænsebeløb (Mindste egenbetaling)	
11 % af 163.712 kr.	18.008 kr.

OBS !

Da grænsebeløbet (egenbetalingen) for Erik Jensen er 18.008 kr. vil hans **maksimale boligydelse udgøre** (44.107 – 18.008 kr.) - afrundet **26.100 kr.** svarende til **2.175 kr. mdl.**

Udbetaling af boligydelse

Boligyldelse er skattefri.

Lejere: Boligyldelse til lejere gives som tilskud.

Andelshavere: Til andelshavere ydes hele beløbet som lån på samme måde som til ejere. Pensionisten skal underskrive en gældserklæring for lånet. Lånet skal tilbagebetales ved flytning eller død. De andelshavere, som inden 1.6.2008 har fået boligydelse med 40% tilskud og 60% lån beholder denne beregningsmåde. Ændringen rammer således alene nye ansøgere.

Ejere : Til ejere gives hele boligydelsen som lån. Der skal tinglyses

et pantebrev til sikkerhed for lån i boligen, og man skal underskrive en gældserklæring. Lånet tilbagebetales ved flytning eller død. Renten på lånene er svarende til Nationalbankens diskonto pr. 1. oktober året før, d.v.s. at renten i 2011 er 0.75 %.

Spørg på boligstøttekontoret

Som det fremgår af ovenstående, er reglerne for beregning af boligydelse afhængig af så mange faktorer, bl.a. faktorer som ikke er nævnt her, at det kan synes uoverskueligt selv at gennemskue, om man får det, som man har krav på. Her har vi kun gennemgået reglerne i grove træk, således at man kan få en fornemmelse af mulighederne.

Under alle omstændigheder vil vi anbefale, at du får boligstøttekontoret i din kommune til at gennemgå og forklare dine muligheder. Derudover har Boligselskabernes Landsforening udgivet en pjece om Boligydelse og Boligsikring. Den kan rekvireres på tlf. 33 76 20 00.

Ejerbolig - Ejendomsskatter

For ejere af deres bolig er der mulighed for at få lån til betaling af de kommunale ejendomsskatter, der påhviler boligen.

Du kan også vælge at få lån til betaling af ejendomsskatterne i et evt. sommerhus, men du kan kun få til én ejendom.

Ejerbolig Du kan *ikke* få både boligydelse og lån til betaling af ejendomsskatter – **du må altså vælge.**

Betingelsen er, at du er fyldt 65 år *eller* modtager pension efter lov om social pension *eller* modtager efterløn.

Du kan få lån uanset størrelsen af din indkomst eller formue.

Der skal tinglyses et skadesløsbrev med pant i ejendommen til sikkerhed for kommunens ydelse af lånet.

Lånet skal tilbagebetales ved flytning, salg eller dødsfald.

Renten af lånene er i 2011 på 3,08 %. Renten fastsættes hvert år efter markedsniveauet og tilskrives én gang årligt ved årets

udgang. (Dette er en ændring fra tidligere år, hvor renten var halvdelen af Nationalbankens diskonto året før)

Beregninger med din PC

Hvis du ejer eller har adgang til en computer med netadgang kan du også vælge at beregne din pension, boligydelse, skat m.v. ad den vej.

Der er flere adgange til det. Blandt andet www.borger.dk På denne hjemmeside kan du blive guidet frem en beregning af dine økonomiske forhold.

I løbet af 2010 fik alle en såkaldt NemID. NemID er det samme log-in alle steder. Uanset om du vil bruge din netbank eller din kommunes online selvbetjening; og uanset om du skal hente din årsopgørelse fra SKAT, åbne din e-Boks eller ordne dine forsikringer, så vil måden du logger ind på, være fuldstændig den samme.

Efterløn

I det efterfølgende gennemgås nogle af hovedreglerne om fleksibel efterløn. De aktuelle satser kan du finde i **tabellen til sidst**.

Efterlønsalderen.

Efterlønsalderen er 60 år for personer født før 1.1.1959.

Det er vedtaget af folketinget, at efterlønsalderen stiger gradvis.

Personer født efter 30.6.1960 vil tidligst kunne gå på efterløn, når de fylder 62 år og folkepension når de fylder 67 år.

Efterlønsbidrag og medlemskab af a-kasse.

Er du født før den 1. marts 1952 opfylder du kravet om medlemskab, hvis du uafbrudt har været medlem af en a-kasse fra den 31. marts 1992 og mindst til dit fyldte 60. år.

Du skal også uafbrudt have indbetalt efterlønsbidrag fra den 1. april 1999.

Din a-kasse bør have taget stilling til, om du opfylder kravene til medlemskab og betaling af efterlønsbidrag. Opfylder du ikke betingelserne, må a-kassen ikke opkræve efterlønsbidrag.

Efterlønsbevis.

Når du fylder 60 år skal a-kassen automatisk udstede et efterlønsbevis til dig, hvis du opfylder betingelserne for at komme på efterløn. Det er tænkeligt, at a-kassen mangler oplysninger for at kunne udstede beviset. De vil i så fald skrive til dig f.eks. om at indsende lønsedler.

Efterlønsbeviset giver dig ret til at gå på efterløn, hvis du senere bliver syg eller frihedsberøvet. Er du sygemeldt og ikke til rådighed, kan du ikke få beviset. Der kan udstedes bevis med virkning fra det tidspunkt, du igen er rask og til rådighed.

Efterløn.

Ønsker du at gå på efterløn, når du fylder 60 år eller senere, skal du aflevere en ansøgning om efterløn senest på tidspunktet for overgangen.

Fradrag for pension.

Går du på efterløn inden du opfylder 2-års-reglen (se nedenfor) har alle de pensioner, hvor du har haft skattefradrag indflydelse på din efterløn. Pensionerne indberettes til a-kassen, når du er 59½ år. Du skal tage stilling til om indberetningen er korrekt, når du skal have efterlønsbevis.

Beregningen af pensionsfradraget er som mange andre efterlønsregler kompliceret. Du kan få hjælp til en vejledende beregning på Pensionsstyrelsens hjemmeside www.penst.dk eller i din a-kasse.

2-års-reglen.

Har du fået bevis og udskyder du overgangen til efterløn med mindst 2 år og har arbejdet mindst 3120 timer er der nogle klare fordele.

Du vil kun blive fradraget for pensioner, der kommer løbende til udbetaling, og som er oprettet som led i et ansættelsesforhold.

Du vil få en højere sats svarende til den maksimale dagpengesats. Du har mulighed for skattefri præmie.

Skattefri præmie.

Fortsætter du med at arbejde efter du har opfyldt 2-års-reglen vil du få en skattefri præmie for hver gang du har arbejdet 481 timer. Antallet af præmieportioner du har ret til gøres op når du er fyldt 65 år. Du skal selv søge om at få præmien udbetalt.

Arbejde og efterløn.

Du kan arbejde ubegrænset når du er på efterløn. Hovedreglen er, at der vil ske modregning time for time. For at tilskynde personer på efterløn til at arbejde er der indført en særlig regel om lempet fradrag for arbejde, hvor timelønnen er lavere end den såkaldte omregningssats. Der er et indkomstloft. Overskrides den er der normal modregning time for time for arbejde, hvor arbejdet er kontrollabelt.

Er du i arbejde, følger du i stor udstrækning dagpengereglerne, herunder reglerne om mindsteudbetaling, overarbejde og arbejdsgiverbetalte ledighedsdage.

Aktuelle satser 2011:

	Pr. måned	Pr. år
Efterlønsbidrag	447	5.364
Efterløn (100 %)	16.599	199.188
Efterløn (91 %)	15.104	181.248
Lempet fradrag i efterløn	Indkomstloft	33.632
	1 præmieportion	12 portioner (max)
Skattefri præmie	11.950	143.400
Omregningssatsen	Pr. time	205,52

Fritiden og efterløn.

Dette er tilladt at deltage i visse former for frivilligt arbejde. Spørg din A-kasse.

Er du i øvrigt i tvivl, spørg din A-kasse.

Andre muligheder efter de 60 år

I det følgende beskrives kort, hvilke andre økonomiske muligheder der kan være, såfremt du ønsker at forlade arbejdsmarkedet mellem 60 og 65 år. Der kan være tale om *delpension* og *førtidspension*

Delpension

Delpension søges hos kommunen. Du skal:

- 1: Bo i Danmark.
- 2: Være mellem 60 og 64 år.
- 3: Have betalt ATP- bidrag svarende til 10 af de sidste 20 år.
- 4: Have arbejdet mindst 9 af de sidste 12 måneder.
Have gennemsnitlig 30 timers arbejde inden for 24 måneder
- 5: Nedsætte arbejdstiden mindst 7 timer eller 1/4.
- 6: Arbejde mindst 20 dage i kvartalet.
- 7: Arbejde 12 til 30 timer om ugen.
- 8: Ikke have ret til efterløn.

For hver time arbejdstiden nedsættes gives 82 % af dagpengemaksimum for en time.

Førtidspension

Den 1. januar 2003 trådte en ny lov om førtidspension i kraft.

I det følgende beskrives både de gamle og de nye regler.

Afsnittene forklarer reglerne i hovedtræk.

Såfremt du er mellem 18 og 65 år og mener, at du ikke kan fortsætte på arbejdsmarkedet længere og derfor overvejer at søge førtidspension, skal du have en meget grundigere gennemgang af reglerne i din kommune.

Førtidspension til personer, som har fået tildelt eller har søgt før 1. januar 2003.

Tildelingskriterier.

Efter de gamle regler opererer man med følgende former for førtidspension:

Højeste førtidspension: er tilkendt personer i alderen 18 – 60 år, der i ethvert erhverv må anses for kun at have ubetydelig erhvervsevne i behold.

Mellemste førtidspension: er tilkendt personer i alderen fra 18 – 60 år, hvis erhvervsevne er nedsat med 2/3, og til personer i alderen 60 – 65 år, der i ethvert erhverv må anses for kun at have ubetydelig erhvervsevne i behold.

Forhøjet almindelig førtidspension: er tilkendt personer i alderen 18 – 65 år, hvis erhvervsevne er nedsat på grund af helbredsmæssige forhold med mindst halvdelen

Eller

Personer i alderen 18 – 65 år, hvis erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen, uden at nedsættelsen alene skyldes helbredsmæssige forhold

Eller

Personer i alderen 50 – 60 år, når sociale og helbredsmæssige forhold taler for det

Hvad får man pr. måned?

<i>Højeste førtidspension:</i>	<i>reelt enlige</i>	<i>andre</i>
Grundbeløb	5.552,-	5.552,-
Invaliditetsbeløb	2.700,-	2.700,-
Erhvervsudygtighedsbeløb	3.726,-	3.726,-
pensionstillæg.	5.766,-	2.787,-
i alt	17.744,-	14.765,-

Mellemste førtidspension:

Grundbeløb	5.552,-	5.552,-
Invaliditetsbeløb	2.700,-	2.700,-
pensionstillæg.	5.766,-	2.787,-
i alt	14.018,-	11.039,-

Forhøjet almindelig førtidspension:

Grundbeløb	5.552,-	5.552,-
Førtidsbeløb	1.412,-	1.412,-
pensionstillæg	5.766,-	2.787,-
ekstra tillægssydelse	1.288,-	1.288,-
i alt	14.018,-	11.039,-

Bemærk: Både grundbeløb, pensionstillæg og erhvervsudygtighedsbeløb er skattepligtige beløb. Bemærk endvidere at flere af beløbene er påvirkede af eventuel egen indtægt ud over pensionen og ægtefællens indtægt. Se afsnittet om *Pensionstillæg*.

Førtidspension til personer som søger og får tildelt pension efter den 1. januar 2003.

Med førtidspensionsreformen er der sket en forenkling forstået på den måde, at der kun er en type førtidspension.

Tildelingskriterier

Førtidspension kan tildeles personer i alderen 18 – 65 år.

Det er en betingelse, at erhvervsevnen er varigt nedsat og at nedsettelsen er af et sådant omfang, at pågældende uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, herunder beskæftigelse i fleksjob, ikke vil være i stand til at blive selvforørgende ved indtægtsgivende arbejde.

Hvad får man pr. måned?

Enlige: 16.594,-

Andre: 14.105,-

Bemærk: Beløbene er skattepligtige og til en vis grad afhængige af eventuel anden indtægt. Søg nærmere oplysninger herom i din kommune.

Ældreråd

Siden 1997 har der i henhold til Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område været Ældreråd (og Klageråd indtil 2010) i samtlige kommuner i Danmark. I forbindelse med en såkaldt afbureaukratiseringsplan, som blev fremlagt i september 2009 ville regeringen gøre oprettelse af ældreråd frivilligt for den enkelte kommune. Det protesterede blandt andre både Pensionisternes Samvirke og LO Faglige Seniorer kraftigt imod.

Protesterne virkede. Det blev vedtaget, at der fortsat skal være ældreråd i alle kommuner.

Reglerne om ældreråd gøres dog mere fleksible, fx i forhold til reglerne om afholdelse af valg, rådernes sammensætning og høring af rådene.

I alle kommuner skal der fortsat vælges mindst ét Ældreråd.

Ældrerådene er altså stadig sparringspartner og høringspart for de

kommunale politiske udvalg i generelle sager, der vedrører ældre, bl.a. i forbindelse med fastlæggelsen af serviceniveauet i kommunen.

Hvorfor ældreråd?

Det handler om indflydelse.

Selvom man har rundet de 60 år, har man ikke mistet evnen til at tænke og tage ansvar. Samt til at tage initiativer til ændring af forholdene for ældre i kommunen.

Ældrerådets opgaver

Selvom reglerne for høring af rådene gøres mere fleksibelt mener vi, at minimumskravene fortsat bør være:

* Ældrerådet skal rådgive kommunen om ældreforhold, og skal medvirke til at udbygge kontakten mellem de ældre borgere og kommunen.

* Kommunen bør være *forpligtet* til at høre rådene om *alle* initiativer, som vedrører ældre, f.eks:

service i hjemmet, boligforhold, madordninger, information, adgang til og service på offentlige kontorer, trafikforhold og budgetter der vedrører ældreområdet.

Det er dog i den sidste ende den valgte Kommunalbestyrelse, der bestemmer det kommunale serviceniveau.

Valg

Afholdelse af valg og rådernes sammensætning er gjort mere fleksible. Det er dog i forbindelse med valg på sin plads at understrege vigtigheden af at man bruger sin stemmeret. En høj stemmeprocent vil give Ældrerådet mere slagkraft.

Økonomi for rådene

Arbejdet i Ældrerådene er ulønnet. Dog skal kommunerne fra 1. juli 2007 yde mødediæter (= mødehonorar) m.m. til rådernes medlemmer i forbindelse med Ældrerådets møder.

Kommunen skal afholde udgifterne til valget af Ældrerådet, til Ældrerådets drift og stille lokaler samt sekretariatsbistand til rådighed, hvis rådet ønsker det.

Det er dog kommunen der afgør hvor mange penge de vil afsætte til dette arbejde, og der er stor forskel.

Kan det nytte?

Kan det nytte at have Ældreråd ? Har de overhovedet noget at skulle have sagt ? - Sådan spørger mange ældre sig selv.

Pensionisternes Samvirkes og LO Faglige Seniorers svar er et klart ja.

Erfaringer fra mange kommuner viser, at et stærkt Ældreråd er en gevinst for både de ældre og for kommunen. Ældreområdet bliver bedre, når de ældre selv får indflydelse. Et stærkt og velfungerende Ældreråd er imidlertid betinget af, at det får opbakning og konstruktiv kritik fra eget bagland.

Derfor er det vigtigt, at Ældrerådet er synligt i forhold til borgerne, men også at de ældres lokale organisationer har hyppig kontakt med Ældrerådet.

Lovhenvisninger

Pension:

Lov om social pension.

Bekendtgørelse af lov om social pension, LBK nr. 759 af 2/8-05.

Med senere ændringer.

Statstjenestemandspension:

Lov nr. 292 af 18.06. 1969.

Efterløn:

Lov om arbejdsløshedsforsikring. Lov nr. 114 af 24. marts 1970
kapitel 11.A om efterløn, - med senere ændringer.

LBK nr. 874 af 11. september 2005.

Boligyldelse:

Lov om individuel boligstøtte.

Bekendtgørelse af lov om individuel boligstøtte, LBK nr. 552 af
2/6-06.

Med senere ændringer.

Ældreåd

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det
sociale område, LBK nr. 858 af 8/8-06.

Med senere ændringer.

Faglige seniorer

LO Faglige Seniorer er en organisation der varetager interesserne for efterlønnere og pensionister der har en fagpolitisk baggrund. Og vi er mange. Rent faktisk mere end 150.000 medlemmer fordelt på cirka 540 klubber over hele landet.

Klubber der har rigtig mange forskellige aktiviteter. Aktiviteter som de kan få støtte til i LO Faglige Seniorer. Klubberne er vores hjerte. Det er der de mange aktiviteter bestemmer hvad det er for en forening vi skal være.

I vores 15 landssektioner koordineres arbejdet.

Men LO Faglige Seniorer er også en organisation med meninger og holdninger. Meninger og holdninger som skal bruges til at forbedre forholdene for medlemmerne.

LO Faglige Seniorer ønsker, at de gamle – seniorerne – aktivt begynder at gøre opmærksom på deres krav og ønsker til deres eget liv. Ydmygheden er slut.

Ved at lytte, ved at se - og ikke mindst ved at ytre sig, skal LO Faglige Seniorers medlemmer præge udviklingen i samfundet.

Vi har lavet forskellige hæfter og foldere, om en række af de forhold i seniorlivet som det er vigtigt at vide noget om.

- * **Medlemsrådgivning** – her kan du læse om advokathjælp, socialrådgivning, boligrådgivning og forsikringsrådgivning.
- * **Fornylse af kørekort** – og tilknyttede emner.
- * **Når livet leves med en kronisk sygdom** – hjælp til dig når du er ramt af sygdom.
- * **De nye muligheder** – internet, e-posthuset, digital signatur, netbank.
- * **Pas godt på dine tænder.**

- * ***Forbered dig i tide*** – en række alvorlige emner
- * ***Velbekomme***
- * ***Pensionist eller efterlønsmodtager*** (hæftet du sidder med i hånden)

Derudover kan du få konkret rådgivning på en række områder. Se nærmere i hæftet om 'Medlemsrådgivning' eller gå ind på vores hjemmeside:
www.losenior.dk

Pensionisternes Samvirke

Pensionistårene skal være gode år, hvor vi kan dyrke vores interesser og modtage nye indtryk.

I Pensionisternes Samvirke arbejder vi for at forbedre ældres vilkår, blandt andet når det gælder økonomi, bolig, sundhed, forbrug og offentlig service.

Bred medlemskreds

Samvirket har klubber, foreninger, aktivitetshuse, projekter, ældreråd, højskoler og kommuner som medlem. Statspensionisternes Centralforening er også med i Pensionisternes Samvirke.

Man kan også vælge at være personligt medlem. I alt har vi godt 55.000 medlemmer.

Af hensyn til den brede medlemsskare har vi en bred vifte af tilbud, som beskrives kort nedenfor.

Rejser og ture: Vi tilbyder ture og rejser – fra korte endagsture til lange rejser til f.eks Grønland, Island og Kina.

Store flotte fester: Samvirket afholder store flotte fester med kendte kunstnere mange gange årligt.

Gode film skal ses i biografen: Vores filmtjeneste betjener filmklubber i hele landet. Samvirkets filmtilbud omfatter nye danske og udenlandske film.

Uddannelse - også som pensionist: Pensionisternes Samvirke arrangerer kurser, konferencer og temadage for aktive pensionister, centre og ældreråd og for personalegrupper.

Seniorernes Blad giver en bred orientering: Bladet udkommer 6 gange årligt. Bladet orienterer om den nyeste udvikling på ældreområdet, har underholdende artikler og er et forum for debat.

www.PensionisternesSamvirke.dk: På vores hjemmeside kan du orientere dig om vore tilbud og du kan følge med i hvorledes vi blander os i den ældrepolitiske debat. Du kan også via hjemmesiden få et gratis abonnement på vores nyhedsbreve.

Åben anonym rådgivning: Har du spørgsmål vedrørende for eksempel: Økonomi, sorg og krise, bolig eller hjemmehjælp, så kan du få råd og vejledning hos vores frivillige rådgiver. Rådgivningen er åben hver onsdag mellem kl. 09.30 – 12.30. Du kan skrive, ringe eller selv møde op.

Fornyere

Pensionisternes Samvirke har altid stået for både tradition og fornyelse. For eksempel var det os der i 1965 oprettede verdens første pensionisthøjskole, som lever den dag i dag i bedste velgående som Tisvilde Højskole.

Dansk Center for Reminiscens er et andet eksempel på vores initiativer.

Medlemskab: For enkeltpersoner er årskontingentet 100 kr., for par 130 kr.

Klubber og foreninger har et kontingent på 12,- kr. pr. medlem for de første 100 medlemmer, derefter er årskontingentet 7 kr pr. medlem. For institutioner og kommuner er kontingentet henholdsvis 1000 og 1.500 kr. pr. år.

Der er medlemsrabat på næsten alle vore aktiviteter.

Ring og hør nærmere på tlf 35 37 24 22.

Bredt samarbejde

LO Faglige Seniorer og Pensionisternes Samvirke er tilsluttet samarbejdsorganisationen Ældremobiliseringen, der består af følgende landsdelsdækkende demokratisk opbyggede pensionistorganisationer: Sammenslutningen af Pensionistforeninger i Danmark, Danske Pensionister, Pensionisternes Samvirke og LO Faglige Seniorer.

Gennem Ældremobiliseringen arbejder organisationerne på at få indflydelse på lovgivningen, der har relation til efterlønsmodtagerne og pensionisternes daglige liv. Dertil kommer projekter som eksempelvis ”Ældres trivsel lokalt”, Motionsvenner og Datastuer.

Spørg bare

Vi håber, at du har haft glæde af de ting vi har beskrevet. Forhåbentlig har pjecen givet dig et bedre overblik over dine rettigheder. I de afsnit, hvor lovgivningen ikke er fuldt uddybet mener vi, at den kan give dig inspiration til yderligere spørgsmål. Spørgsmål, som vi enten kan besvare, eller du kan få besvaret ved henvendelse til dit pensionskontor. Det skal pointeres, at vi har et udbredt kommunalt selvstyre i Danmark, som betyder, at loven i visse tilfælde forvaltes forskelligt fra kommune til kommune. I tvivlsspørgsmål er du altid velkommen til at ringe til én af organisationerne.

Med venlig hilsen

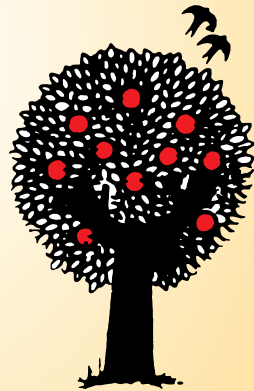
Lo Faglige Seniorer og Pensionisternes Samvirke

PENSIONISTERNES SAMVIRKE

Pensionisternes Samvirke

Griffenfeldsgade 58
2200 København N
tlf: 35 37 24 22
fax: 35 35 28 80

LO Faglige Seniorer

Islands Brygge 32 D
Postboks 340
2300 København S
tlf: 35 24 60 00

Pris: 40,- kr. plus forsendelse.

ISBN 978-87-993561-1-9